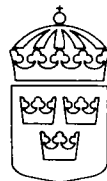

Försvarsutskottets betänkande

1988/89:FöU2

Räddningstjänstfrågor

1988/89
FöU2

Utskottet behandlar i detta betänkande fyra motioner som rör frågor inom fredsräddningstjänstens område. Alla motioner här väckts under den allmänna motionstiden 1988. Statens räddningsverk har yttrat sig över dem.

Sammanfattning

En av de fyra motioner som behandlas i betänkandet (1987/88:Fö503) gäller räddningstjänst i glesbygd medan övriga motioner (1987/88:Fö518, Fö522 och Fö529) tar upp frågor med anknytning till sotningsverksamheten.

Utskottet avstyrker bifall till motionerna.

I fråga om motion Fö518 (fp) vari föreslås att statens räddningsverk skall ges i uppdrag att utreda möjligheten att obligatoriskt tillse ventilationssystem i samband med sotning har till betänkandet fogats en reservation (mp).

Motionerna

1987/88:Fö503 av Hans Rosengren m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av åtgärder för att förbättra räddningstjänsten i glesbygd.

1987/88:Fö518 av Erling Bager och Siw Persson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att de pågående projekten kring sotning inom räddningsverket såsom tilläggsdirektiv erhåller uppdrag att närmare utreda möjligheten att förena sotningsdistriktens tillsyn av rök- och imkanaler med tillsyn av de ventilationsanläggningar som beskrivits i motionen.

1987/88:Fö522 av Birgitta Hambræus (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring i räddningstjänstlagen i enlighet med vad som anförts i motionen.

1987/88:Fö529 av Yngve Wernersson och Bengt Kronblad (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att i den pågående översynen av sotningsverksamheten skall beaktas vad i motionen anförts om sotningsfrister.

Motion 1987/88:Fö503

Motionärerna i motion Fö503 (s) anser att räddningstjänstens möjligheter att göra en snabb och slagkraftig insats är starkt begränsade i glesbygd. Statens räddningsverk (SRV) bör få i uppdrag att göra en analys av situationen och komma med förslag till förbättringar. Motionärerna framhåller vissa aspekter som därvid enligt deras mening särskilt bör beaktas.

Yttrandet

SRV uppger sig ha haft anledning att överväga de i motionen aktualiserade frågeställningarna, bl.a. i samband med räddningsinsatser vid översvämningar i västra Värmland förra hösten. SRV har även särskilt studerat det förebyggande brandskyddet och den därmed sammanhängande sotningsverksamheten i glesbygd i anslutning till införandet av den plan- och bygglag (1987:10) som riksdagen antog år 1985 (prop. 1985/86:1, BoU 1986/87:1, rskr. 27). Enligt SRV är det mycket angeläget att en analys av räddningstjänstsituationen i glesbygd kommer till stånd. Verket bör få uppgiften med hänsyn till sin tillsyns- och samordningsuppgift i fråga om räddningstjänsten.

Utskottet

Utskottet vill inledningsvis understryka att det självklart skall finnas en väl fungerande räddningstjänst i alla delar av vårt land. Eftersom Sverige till största delen utgörs av glest befolkade områden måste man särskilt beakta och ta hänsyn till de speciella förhållanden som råder i glesbygd. Bl.a. gör de stora avstånden det svårt att i glesbygdsområden ha personal och materiel omedelbart tillgängliga för snabba räddningsinsatser.

Bl.a. har räddningstjänstlagen (prop. 1985/86:170, FöU 1986/87:2, rskr. 58) och integreringen av freds räddningstjänsten med räddningstjänsten i krig (prop. 1984/85:161, FöU 12, rskr. 389) ökat förutsättningarna för en bra räddningstjänst i våra glesbygder. De möjligheter till förbättringar som därigenom skapats har dock ännu inte på alla håll kunnat utnyttjas fullt ut, och många problem inom området torde återstå att lösa.

Utskottet instämmer mot denna bakgrund i motionärernas uppfattning, som även SRV biträder, att det finns skäl att närmare analysera räddningstjänsten i glesbygd. Utskottet konstaterar att SRV i sitt yttrande uppgivit att man redan börjat uppta vissa problem rörande räddningstjänsten i glesbygd till närmare granskning. Utskottet anser sig därmed kunna utgå ifrån att den i motionen föreslagna analysen kommer att genomföras av verket inom ramen för dess ordinarie tillsyns- och samordningsuppgifter. Något särskilt uttalande av riksdagen torde således inte erfordras för att tillgodose motionärernas syfte. Motionen bör därmed avslås av riksdagen.

Bakgrund

I den av riksdagen år 1986 (prop. 1985/86:170, FöU 2, rskr. 58) antagna lagen om räddningstjänst (1986:1102) betraktas sotningen som en brandförebyggande åtgärd. Bestämmelser om förebyggande åtgärder mot brand återfinns i 15–20 §§ i lagen. Enligt dessa skall de räddningsnämnder som lagen ålägger kommunerna att inrätta svara för att brandsyn och sotning utförs regelbundet (15 §). Genom sotningen skall eldstäder och andra fasta förbränningsanordningar som inte är inrättade för eldning enbart med gas och därtill hörande rökkanaler samt imkanaler göras rena. I samband med sotning skall det som rengörs samt skorstenar och tak med därtill hörande byggnadsdelar kontrolleras från brandskyddssynpunkt. Sotning och kontroll av brandskyddet skall utföras av skorstensfejarmästare eller skorstensfejare som biträder skorstensfejarmästaren (17 §).

Riksdagen uttalade i anslutning till antagandet av räddningstjänstlagen att en översyn av sotningsverksamheten skulle påbörjas under år 1987 och att i anslutning till denna en undersökning av sambandet mellan bränder och sotning skulle genomföras (FöU 1986/87:2 s. 23, rskr. 58). Regeringen uppdrog med anledning av riksdagsbeslutet åt SRV att bl.a. utvärdera sotningsverksamheten i fråga om dess brandförebyggande betydelse i olika avseenden. Resultatet av detta utredningsarbete skall redovisas för regeringen före utgången av år 1989.

Motion 1987/88:Fö518

Motion Fö518 (fp) syftar till en obligatorisk rensning och kontroll av vissa ventilationsanläggningar. Motionärerna pekar på att det regelmässigt påträffas frånluftskanaler från badrum som är helt igensatta av damm. Samma är förhållandet, framhåller de, med olika tilluftsanläggningar såsom luftintag, filter och aggregat med försämrad inomhusluft som följd. Eftersom inomhusluften har stor betydelse för människors hälsa bör ventilationen lika väl som rökkanalerna kontrolleras regelbundet. Det är, anser motionärerna, viktigt att ansvaret för denna tillsyn inte helt och hållet överlämnas till fastighetsägaren. De finner det naturligt att skorstensfejarmästaren vid den återkommande rensningen av imkanaler även ser över frånluftskanalerna. De anser att räddningsverket inom ramen för pågående utredningsarbete rörande sotningsverksamheten också bör utreda förutsättningarna för en sådan samordning.

Yttrandet

SRV har ingen erinran mot att såsom tilläggsdirektiv få uppdraget att närmare utreda möjligheten att förena sotningsdistriktets tillsyn av rök- och imkanaler med en obligatorisk rensning och kontroll av vissa ventilationsanläggningar även om frågan ligger utanför verkets ordinarie ansvarsområde. Som skäl härför anför SRV bl.a. att de forskningsprojekt som genomförs inom ramen för SRV:s utredning om sotningsverksamheten kommer att ge

resultat av betydelse även från bl.a. miljö- och energisynpunkt. SRV bedömer att merkostnaden för en sådan utvidgning av utredningsuppdraget är ringa och att den tidsgräns (utgången av år 1989) som regeringen angivit för utvärderingen bör kunna hållas.

1988/89:FöU2

Utskottet

Utskottet konstaterar att det självfallet är viktigt att ventilationen i våra bostäder är tillfredsställande. Frågan har fått stor aktualitet på grund av uppdagade brister i bl.a. ventilationen i s.k. sjuka hus. Utskottet har inhämtat att man inom bostadsutskottet bereder ett antal motioner som rör problem som hänger samman med sådan bebyggelse. Enligt utskottets mening bör behovet av en obligatorisk rensning av ventilationssystem först bedömas ur det vidare perspektiv från bl.a. byggnadsteknisk synpunkt som torde komma att anläggas i detta sammanhang, innan möjligheten att samordna en sådan rensning med sotningen övervägs. Därtill kommer att en utvidgning av SRV:s utredningsuppdrag rörande sotningsfrister skulle skapa en risk för försening av nämnda uppdrag vilket av olika skäl vore olyckligt. Motion Fö518 (fp) bör därför enligt utskottets mening inte bifallas av riksdagen.

Utskottet vill i detta sammanhang dock framhålla att skorstensfejarmästarna självfallet på marknadsmässiga grunder i likhet med serviceföretag på området på samma sätt som när det gäller rådgivning om energibesparande åtgärder kan erbjuda sina tjänster också i fråga om rensning av ventilationsanläggningar.

Sotningsfrister

Bakgrund

Enligt 20 § räddningstjänstlagen får regeringen meddela föreskrifter bl.a. om frister för sotning och brandsyn. Enligt samma lagrum får regeringen överlåta åt en myndighet eller åt kommun att meddela sådana föreskrifter.

Regeringen har i 22 § räddningstjänstförordningen (1986:1107) delegerat uppgiften att meddela föreskrifter om sotningsfrister till SRV. Enligt samma bestämmelse får kommunerna meddela föreskrifter om kortare frister än de av SRV föreskrivna.

I augusti 1987 meddelade SRV bestämmelser om nya sotningsfrister att gälla fr.o.m. den 1 januari 1988.

Motionerna 1987/88:Fö522 och Fö529

Enligt motion Fö522 (c) innebär de av SRV meddelade föreskrifterna om sotningsfrister en avsevärd skärpning i förhållande till vad som tidigare tillämpats. Sålunda, anför hon, skall t.ex. pannor som eldas med fast bränsle sotas var åttonde vecka och oljeeldade pannor var trettonde. Detta upplevs, framhåller motionären, som helt orimligt i många fall. Räddningstjänstlagen bör enligt hennes mening ändras så att kommunerna alltid själva får avgöra

hur ofta sotning och brandsyn skall ske.

I motion Fö529 (s) anser motionärerna att imkanaler kan fritas från sotningstvånget eftersom många räddningschefer har konstaterat att rengöring av dessa objekt har försumbar betydelse för brandsäkerheten. Med den metod, utgående från "historiska data", som SRV använder vid den pågående översynen av sotningsverksamheten är det, anför motionärerna vidare, uppenbart att även om SRV skulle få tio år på sig att genomföra denna översyn skulle verket inte få fram några kunskaper och data som inte redan erfarenhetsmässigt finns att tillgå. Motionärerna anser därför att de forskningprojekt som genomförs inom ramen för utredningsarbetet bör kompletteras med en alternativ undersökningsmodell som innebär att man i princip stoppar all obligatorisk sotning/rensning i några sotningsdistrikt.

Yttrandet

SRV framhåller att de bestämmelser om sotningsfrister som verket meddelat innebär en betydande utglesning av sotningstillfällena för de flesta sotningsobjekt. För ett fåtal särskilt brandfarliga objekt har tidigare tillämpade frister bibehållits. Inte i något fall innebär de nya fristerna att sotning skall ske oftare än vad som tillämpats tidigare.

Kritiken i motion Fö529 (s) mot den tillämpade metoden för genomförandet av översynen av sotningsverksamheten bemöter SRV med påpekandet att denna enligt verkets uppfattning är den enda acceptabla med hänsyn till den enskildes säkerhet. En experimentverksamhet enligt motionärernas förslag anser SRV inte kunna godtas.

Utskottet

Utskottet har tidigare i olika sammanhang behandlat och avstyrkt motioner om ändrade regler för sotningsfrister med hänvisning till att resultatet av pågående utredningsarbete rörande sotningsverksamheten bör avvaktas (FöU 1986/87:2 s. 23 och FöU 1986/87:8) innan riksdagen tar ställning i denna fråga. Utskottet vidhåller denna uppfattning även när det gäller nu framförda motionsförslag och vill ånyo betona vikten av att man vinner klarhet om i vilken utsträckning nu gällande regelsystem är sakligt motiverat innan man börjar överväga ändringar av reglerna om sotningsfrister.

Det är därför, som utskottet underströk även i det föregående, angeläget att nämnda utredningsuppdrag slutförs inom den angivna tidsramen.

Utskottet anser sig inte ha anledning att ifrågasätta lämpligheten i den i motion Fö529 (s) kritiserade utredningsmetodik som SRV använder i sin utredning om sotningsverksamheten.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionerna Fö522 (c) och Fö529 (s) bör avslås av riksdagen.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motion 1987/88:Fö503 om räddningstjänsten i glesbygd,

2. att riksdagen avslår motion 1987/88:Fö518 om obligatorisk tillsyn 1988/89:FöU2 av ventilationskanaler i samband med sotning.
3. att riksdagen avslår motion 1987/88:Fö522 om ändring av räddningstjänstlagens bestämmelser rörande frister för sotning.
4. att riksdagen avslår motion 1987/88:Fö529 om utredning av sotningsfrister.

Stockholm den 8 november 1988

På försvarsutskottets vägnar

Arne Andersson

Närvarande: Arne Andersson i Ljung (m), Roland Brännström (s), Åke Gustavsson (s), Ingvar Björk (s), Kerstin Ekman (fp), Björn Körlof (m), Barbro Evermo Palmerlund (s), Christer Skoog (s), Sven Lundberg (s), Ivar Virgin (m), Hans Lindblad (fp), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Paul Cizuk (mp), Karin Wegestål (s), Britt Bohlin (s), Sven-Olof Petersson (c) och Björn Samuelson (vpk).

Reservation

Paul Cizuk (mp) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 4 börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "av ventilationsanläggningar" bort ha följande lydelse:

De problem som orsakas av bristande ventilation är i många bostäder så pass allvarliga att åtgärder bör vidtas snarast. Enligt vad utskottet har inhämtat kommer frågan att beröras från främst byggnadsteknisk synpunkt av bostadsutskottet i samband med beredningen av ett antal motioner som rör s.k. sjuka hus. Det vore enligt utskottets mening värdefullt att också få belyst om det är möjligt att genom obligatorisk tillsyn i samband med sotningsverksamheten förbättra standarden på ventilationen i våra bostäder. En sådan utredning bör såsom föreslås i motion Fö518 anförtros åt statens räddningsverk, som förklarat sig villigt att fullgöra uppgiften i samband med den översyn av sotningsverksamheten som verket för närvarande genomför på regeringens uppdrag.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan (s. 6) i moment 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Fö518 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om utredning av möjligheten att obligatoriskt tillse ventilationssystem i samband med sotning.